E 707

Kp 266.100

KSATRIAN
BANDOENG
INSTITUUT

DE INDISCHE PARTIJ

VERSLAG VAN DE OPENBARE VERGADERING GEHOUDEN TE SEMARANG OP 19 OCTOBER 1912 DOOR E. F. E. DOUWES DEKKER

Stoomdrukkerij C. A. MISSET,
Semarang.

„Het Tijdschrift"

Uitgever: E. F. E. DOUWES DEKKER, Bandoeng

24 Nummers per Jaar — f 2.50 per kwartaal

excl. porto bij vooruitbetaling.

INHOUD VAN No. 4

(IIe Jaar, 15 October 1912)

Speciaal Nummer

DE INDISCHE PARTIJ

Verslag der Propaganda Deputatie

(15 September — 3 October 1912).

Dit boek is in goede conditie. Vouw het niet om. Het kan je f 0.30 kosten, als het beschadigd terugkomt. Maak het niet vuil; dat zou je f 0.05 kosten.

Het Ksatrian Instituut.

De Zaterdag-avond te Semarang. *)

De Demonstratieve ontvangst.

De Vergadering in den Schouwburg.

Hieronder breng ik den kameraden zelf verslag uit van de gebeurtenissen te Semarang.

De trein stoomde met een aanzienlijke verlating van ongeveer een half uur het station Semarang binnen.

De muziek speelde. Op het perron stond een dichte menschenmenigte bij één.

Ik werd half uit de coupé gedragen door honderden handen die zich naar mij uitstrekten. De hoerah's dreunden zonder ophouden uit meer dan driehonderd monden de lucht in. Dames met kinderen stonden tusschen de vele partijgenooten; trouwens ook vele damesleden telt onze afdeeling Semarang. Kinderen werden hoog opgehouden. Zij riepen met hun fijne stemmetjes: „Leve Douwes Dekker", waarna dan weder de hoerah's schalden. Dat duurde bijna onafgebroken twintig minuten. De andere passagiers konden door die menschen niet heen komen: het station te Semarang is niet groot. Zij waren wel half en half gedwongen de demonstratie mede te maken, werden wat ongeduldig, hetgeen alleszins te begrijpen was, maar de chef, hoe hij ook zijn best deed, kon hen niet te hulp komen. Ook het rangeeren van den trein ging slechts met groote moeite, want de menschen stonden ook op de rails. Even verzocht ik stilte. De beide muziekkorpsen zwegen. Ik hield een korte toespraak, bezwoer de kameraden het heilig doel dat wij ons gesteld hadden, trouw te blijven. Mede te helpen aan de verwezenlijking van het ideaal: Indië uit den toestand van Kolonie, waarin het verkeert, te bevrijden en te maken tot Staat. Ik werd telkens onderbroken. Men wilde er niet van hooren, naar het wel scheen, dat ik de hulde niet mijn persoon wilde doen toekomen, maar de idee, ons beginsel en onze partij. „Op het vaderland een hoog!" riep ik. Toen weder daverden de hoera's en het gejuich.

Dan sprak Topee, de voorzitter onzer ferme afdeeling aldaar, mij namens de kameraden de verzekering van hun onwrikbare trouw en van hun oneindige aanhankelijkheid gevende.

Eindelijk konden wij verder, nadat bij herhaling den kameraden verzocht was, nu heen te gaan. Wij zouden elkander immers dadelijk terugzien in den schouwburg.

Een der partijgenooten had zijn auto ter beschikking gesteld.

Maar hij werd genoopt langzaam te rijden. Achter ons aan stelde zich een groot aantal wielrijders op dan volgden een aanzienlijk

*) 19 October 1912.

aantal wagens met partijgenooten. Langs den weg, dien wij volgden— wij maakten een kleine ommetocht door eenige straten der stad— stonden honderden Indiërs geschaard. Ook de vele inlanders daaronder juichten en wuiften hartelijk mee.

Aangekomen in de gastvrije woning van kameraad Grünewald, werden wij ook daar ontvangen door een muziekkorps.

De Bijeenkomst.

In allerijl moest de avondmaaltijd genuttigd worden, waarna wij ons opmaakten om schouwburgwaarts te gaan. Ik vernam, dat de partijgenooten reeds van half vijf dien namiddag aan het station hadden gestaan—die „indolenten." Men was veel te vroeg geweest En ook was men weder veel te vroeg in den schouwburg.

Toen wij vóór negen uur aan het gebouw kwamen, was de groote ruimte reeds geheel gevuld. Het was bezwaarlijk de menschenmenigte daar te schatten. Van het tooneel uit ging dat beter. Het publiek indeelende in groepen van ongeveer honderd, kwamen wij tot een bepaling van het aantal tusschen twaalf en dertienhonderd. Semarangers verklaarden mij, dat zij zich zulk een gevulde zaal niet konden herinneren. Er waren een veertigtal dames in de zaal en ook een honderdtal Javanen was aanwezig.

De stemming was buitengewoon geestdriftig.

Toen wij klokslag negen op het tooneel traden, barstte een daverend applaus los, dat lang aanhield en telkens weder herhaald werd op de opwekkende uitroepen der dames.

Wie zulke stemming medemaakt onder ons, Indiërs, gelóóft niet meer aan het bakersprookje, nu reeds tientallen van jaren herhaald, dat de Indiër indolent is. En wanneer ook slechts *dit* resultaat bereikt werd door de Indische Partij, dat in den vervolge met evenveel achting en eerbied van ons Indiërs wordt gesproken als tot dusverre met verachting en spot dan reeds moest gelukkig geprezen worden de idee, die de Indische Partij deed geboren worden.

Kameraad Topee opende de vergadering met een woord van welkom in de eerste plaats aan de aanwezigen, daarna aan mij. Dan deelde hij de vergadering mede, dat er berichten waren ingekomen dat men van de tegenstanders obstructie zoude hebben te verwachten. Men zou zooveel geweld maken, dat mij het spreken zou worden belet. Hij deelde mede, dat men zich daarop had voorbereid, dat er een veertigtal pootige partijgenooten waren aangesteld, verdeeld over de zaal, die elken rustverstoorder onverbiddelijk uit de zaal zouden verwijderen. „Wij oosterlingen, zeide hij, hebben geen politie of patrouilles daarvoor noodig. Dat doen wij zelf."— [achter in de zaal werd een militaire patrouille gezien].

Een ieder ware dus gewaarschuwd. Hij eindigde met een woord

verschil en rasmiskenning, sluit punt 2 eene beschuldiging in zich tegen den heer Douwes Dekker c. s. als zou hij door zijn propaganda het verschil en miskenning in ras hebben opgewekt.

En dan nog liefst wel door eene valsche bewering!

Neen, geachte leden van de Semarangsche Kiesvereeniging, hier toont ge niet erg consequent te zijn.

Ik ben er zeker van, dat ook gij allen overtuigd zijt van het feit, dat de Indo onder en niet naast den Europeaan staat.

En „dat doen voorkomen van D. D. alsof op zich zelf staande uitingen de algemeene meening weergeven", vestig dan eens even Uw aandacht op punt 1, waarin vermeld staat „en in 't algemeen uitingen van rasmiskenning tegen te gaan".

Ik geloof werkelijk, geachte leden van de Semarangsche Kiesvereeniging, dat de naam Douwes Dekker, die in den laatsten tijd zoo schandelijk misbruikt is, ook U in beroering heeft gebracht. Zeer te betreuren, voorwaar!

Vindt gij de wijze waarop de heer D.D. propageerde, zoo afkeurenswaardig?

Hadt gij liever gezien dat de deputatie haar tegenstanders met stroop en honing had besmeerd; voor die tegenstanders in het stof der aarde hadde geknield?

Blootgeven is altijd onverstandig, gij toont daardoor meestal uwe zwakke punten.

Een hulde, den heer Douwes Dekker c. s. gebracht in uwe motie, ware heel wat consequenter geweest.

3e „Onkent dat de hier geboren Europeanen achtergesteld zijn op politiek en economisch gebied bij de in Nederland geborenen; oordeelt dat beide categoriën dezelfde rechten en plichten tegenover Indië hebben, zoodat een afzonderlijke organisatie van hiergeborenen geen bestaansredenen heeft".

Voilà, daar staat het! Als gij leden van de Semarangsche Kiesvereeniging er U voorspant om alle anti-Indiërs van uwe meening te overtuigen, dan gaat onze beweging subiet aan den kapstok, dat bezweer ik U!

Maar zoolang gij daarin nog niet geslaagd zijt, duidt het ons dan niet ten kwade, dat wij U niet zullen bijstaan in uwe pogingen, doch met eene afzonderlijke organisatie.

Een oordeel uit te spreken is makkelijk, maar om een oordeel waar te maken is niet zoo makkelijk, bewijze de groote tegenwerking, die onze Indische Partij moet ondervinden.

4e „Verklaart ten aanzien van de javaansche beweging geheel samen te kunnen gaan met haar streven naar de ontwikkeling en opheffing van den Javaan; meent, dat naarmate die ontwikkeling voortschrijdt, aan de Javanen politieke rechten moeten worden toegekend".

In verband hiermede, vat ik dan niet erg goed, waarom U geen bestaansredenen ziet in eene afzonderlijke organisatie van de hiergeborenen.

In art: 2 van de ontwerp-statuten der Indische Partij is het doel onzer vereeniging omschreven t. w.:

„Het doel der vereeniging is, om door al de haar ten dienste staande geoorloofde middelen, de sociale en economische belangen van de bevolking van Nederlandsch-Indië, in den ruimsten zin, op elk gebied voor te staan en te bevorderen en te streven naar opheffing van alle misstanden en wetsbepalingen, welke de bevordering van dat doel in den weg staan, en het in het leven roepen van al zoodanige instellingen en bepalingen, als aan dat doel kunnen dienstbaar zijn".

Wij sympathiseeren dus niet alleen met de Javanen in hun streven naar ontwikkeling en opheffing, maar wij zijn ook bereid om hen bij te staan. Ook wij zijn Uwe meening toegedaan, dat den Javanen, naarmate hunne ontwikkeling voortschrijdt, politieke rechten moeten toegekend worden.

Wij zijn het dus op verschillende punten roerend eens, doch niet tegenstaande dat, ziet U geen bestaansreden in onze partij.

Oh! listige leden van de Semarangsche Kiesvereeniging, ik heb U nu doorzien, in een visioen heb ik uwe gedachten leeren doorgronden, uwe gedachten naar eerzucht.

De eerzucht heeft U een beetje verleid tot het indienen en aannemen van een motie vol inconsequenties, die ten slotte toch het zelfde doel heeft als onze Indische Partij.

Kunt ge het niet goed verdragen dat de I. P., d. i. de hiergeborene, zich opwerpt voor zulk een schoone taak, of kunt ge het misschien niet goed verkroppen dat Douwes Dekker de ziel is van die partij? De tijd heeft U anders daartoe niet ontbroken, onwetendheid van de gevoelens te dien opzichte kunt ge niet voorwenden.

Maar nu is het daarvoor te laat. Lang genoeg, veel te lang, hebben wij reikhalzend en smachtend uitgezien naar mannen, die ons een hand zouden aanbieden.

Onze beweging is nu reeds te krachtig om die te stuiten, terwijl onze eerzucht daarmede gelijken tred heeft gehouden.

Wij gaan nu voort op den ingeslagen weg, in de volste overtuiging, dat met een leider aan de spits als Douwes Dekker, ons doel bereikt moet worden.

Voor uwe sympathie ons aller erkentelijkheid.

M. heeft nog iets vergeten.

In de motie staat, dat een vereeniging van hiergeborenen geen reden van bestaan heeft.

Maar heer Buning, De Jongh, Mr. Van Wijngaarden en Pilouw, daar is hier te lande geen enkele vereeniging uitsluitend van hiergeboren Europeanen.

Gij hebt dus een motie opgesteld voor iets, dat niet bestaat en dit is dom, dom, oliedom.

En dan nog wat:

De heer Pilouw, die de grootste propagandist is voor de achterafstelling van de hiergeborenen, die durft warempel de motie voor te stellen. En wij hadden zulke hooge verwachtingen van den heer Pilouw.

Maar enfin, apa boleh boewat.

En nu kameraden, een kleine opwekking!

Laat U nimmer suggereeren. Blijft trouw aan het Vaandel van de Indische Partij, dat is **je** partij!

De motie van de S. K. moet voor U een reden zijn, om den slaap uit de oogen te houden, voor eeuwig wakker te blijven en om krachtige propaganda te maken voor **de** Indische Partij.

Kameraden, leve de Indische Partij!!!

***

De Debatten te Semarang.

Doel en Middelen der Partij.

De Kloof tusschen Oost en West.

Nadat de rede van kameraad Topee, welke herhaald applaus had uitgelokt, met hartelijk en algemeen gejuich aan het slot was ontvangen, nam ik zelf nog het woord.

Ik zal in de weergave van het gesprokene verder kort zijn. Aanteekeningen heb ik niet gemaakt, ik schrijf het verslag nu, na zooveel dagen, uit het hoofd en zal mij daarom tot de kern van het gezegde bepalen. Voor alle zekerheid zal ik mij ten aanzien van de debaters bepalen tot het verslag in de *Locomotief* van Maandag.

Ik zeide dan ongeveer het volgende:

Mij is kwalijk genomen, dat ik in *de Expres* de motie van de Semarangsche Kiesvereeniging, die zich zelf tegenspreekt en die in de tweede clausule de eerste onnoodig doet zijn, een malle vertooning heb genoemd. Is het dan *geen* malle vertooning, dat een lokale kiesvereeniging zich inlaat met zaken, die zoo geheel buiten haar competentie liggen als de werking van de Indische Partij? Zij had met evenveel succes een motie kunnen aannemen tegen een of anderen maatregel van den Duitschen Rijksdag of zoo. De S.K. houdt zich bezig met het kiezen van leden van den gemeenteraad. Dat is heel nuttig. Verder is haar actie niet bepaald noodig.

Program.

Dan wenschte ik nog het een en ander te doen hooren omtrent doel en strekking van de Partij.

Als wij het doel zoo ver mogelijk stellen, dan zouden wij kunnen zeggen: het doel der Indische Partij is: Indië van een kolonie te maken tot een onafhankelijken staat [1]. Neemt men het doel wat naderbij, dan zou misschien kunnen worden gezegd: de Indische Partij zal trachten te verkrijgen, dat aan de Indiërs het grootst mogelijke aandeel in het bestuur des lands wordt gegeven. Maar is het heel makkelijk de vraag te stellen: wat is het doel van de partij? het is heel wat moeilijker, daarop een eng, begrensd antwoord te geven. De moeilijkheid wordt nog veel grooter, wanneer men naar de daartoe benoodigde middelen vraagt. Dat is een studie van langen tijd.

Ik zelf ben al maanden bezig met de samenstelling van dat program, zonder dat een vast geheel tot nog toe gereed kon komen. Er doen zich zoo tallooze problemen voor, die elk op zich zelf beoordeeling en bestudeering vragen, dat het niet onbegrijpelijk is, dat daarvoor tijd, en lange tijd, noodig is. Ook heb ik niet enkel op eigen inzicht willen vertrouwen en heb ik mij een klein comitétje gezocht ter opstelling van dit program. Wanneer ik daarom over deze middelen sprak, dan heeft dat enkel de bedoeling, op een mij gestelde vraag een schematische voorstelling te geven. Het zou voorbarig zijn, thans reeds in details te treden, waar de opstelling van het program nog in schema slechts ons voor den geest zweeft. Bovendien is het wenschelijk, met de bekendmaking van dat program vooral niet te voorbarig te zijn.

Art. III R.R. bestaat nog altijd. De middelen om het doel: Indië's zoo groot mogelijke onafhankelijkheid en zelfstandigheid, te bereiken, zijn zeer vele. Maar zij allen baseeren op de gelijkstelling van alle rassen, de politieke gelijkstelling en de maatschappelijke. Er is maar één gezond beginsel dat men ten aanzien van de verhouding der verschillende rassen in deze kolonie kan aanvaarden, en dat is: de staatkundige en sociale gelijkheid van de rassen. Zonder deze is een intellectueele en sociale ontwikkeling in de richting der zelfstandigheid niet denkbaar. Die gelijkheid moet in elk opzicht worden doorgevoerd. In de eerste plaats ten aanzien van het onderwijs. De regeering maakt scheidingen in het onderwijs, Wij echter dienen te streven naar unificatie, éénheid van het onderwijs.

Verder niet slechts dat er *onvoldoende* onderwijs is, er is ook *geen goed* onderwijs. Er is hier westersch onderwijs, geen, dat aangepast is aan onzen oosterschen aanleg. Inlandsche talen moeten op de scholen geleerd worden, het geheele onderwijs moet veroosterd

---

1] Waar blijft nu het „gevoel" van den heer Stokvis dat ik Indië Duitsch zou willen maken? Geen haar op mijn hoofd dat ér aan denkt.

worden in een oostersch land als dit. Kennis is het eerst noodige voor onze economische ontwikkeling.

Lager onderwijs en middelbaar onderwijs en hooger onderwijs, Ge moogt dat noemen hoe ge wilt, maar het moet er zijn, als het ook elders voor andere nederlandsche onderdanen dáár is. Ook op het gebied der rechtspraak, op dat der belastingen moet gelijkheid bestaan. Andere middelen zijn het verkrijgen van een volksvertegenwoordiging, welke dien naam ook verdient, vrijheid van meeningsuiting en opheffing derhalve van de maatregelen, die deze vrijheid op het oogenblik nog belemmeren, dus ook vrijheid van drukpers; er moet zijn een gelijkheid op religieus gebied enz.

Dát dan, wat de middelen der partij betreft.

Over Karakter.

Maar dan over iets anders. Nooit nog was het mij duidelijker geworden dan op de propaganda-reis van het viermanschap, hoe diep de kloof is en hoe breed, die oost en west van elkander scheidt. Dieper wortel geschoten heeft het rasgevoel bij den Nederlander welhaast nog dan deze kloof, van haar wijdte en diepte liever, een openbaring zijn geweest.

Hoe dan was mij gebleken dat het rasgevoel ons van elkander houdt?

Een westersch geredigeerd dagblad had mij verweten, dat ik op mijn propaganda-tocht geen loutering van ons karakter had gepredikt. Loutering? Moet ons karakter dan gelouterd worden? Ik bedoel in het bizonder worden gelouterd? Is het dan zóó slecht, ons karakter, dat ons als eerste plicht moest worden opgelegd die loutering? Neen, dat is niet waar. Bedoeld werd, dat die loutering moest zijn één in den zin van verwestering. Men heeft blijkbaar van mij verwacht dat ik tot mijn rasgenooten zou hebben gezegd: „Kameraden, laten we voor alles trachten westerlingen te worden. Wij zijn ellendige onbetrouwbaren, kameraden, en we moeten niet meer zoo vadsig en leugenachtig zijn". Als ik dat had gezegd, zou ik een verbazend goede westersche pers hebben gehad. Maar ik zou daarvoor leugens hebben moeten zeggen, want het zijn leugens, dat wij onbetrouwbaar en leugenachtig en indolent en apathisch zijn. Maar de westerling *kan* zich nu eenmaal niet indenken dat wij, oosterlingen, ons er *niet* voor schamen oosterlingen te zijn; dat wij veeleer daarop trotsch zijn en dat wij niets minderwaardigs in het oosten vinden. Neen, waarlijk, dat kan de westerling *niet* begrijpen. Hij is zoo gewend neer te blikken op het oosten, dat hij het half krankzinnigheid acht te zijn, wanneer men er trotsch op gaat een oosterling te zijn. Nu heb ik *wel* op de loutering van ons karakter aangedrongen. Ik heb slechte eigenschappen in ons karakter, de beschroomdheid, de schaamte over zich zelf, gegeeseld, en ik heb er op gewezen welke karaktertrekken wij dien-

den te ontplooien om onze staatskundige ontwikkeling vooral te bevorderen.

Ik wensche van den Indiër *geen* copie te maken van het model: westerling. Van een anderen criticus had men moeten vernemen dat de Indische Partij eenvoudig was een economische strijd. Ook dat was niet waar. Wanneer het dan al waar was, dat in het westen geen sociale of politieke strijd denkbaar was, welke geen verband hield met de maag, om het dan eens zóó te zeggen, dan nog was dat in het oosten het geval niet of nóg niet. Het was mogelijk, dat later wellicht ook hier de economische strijd alles beheerschen zou, wat ik zeker niet wenschte, thans werken ook nog andere factoren mede: vaderlandsliefde, gevoel voor recht, inzicht in de toekomst enz. Maar bovendien, wanneer het al waar ware dat de Indische Partij een economischen strijd alleen beoogde, waar om dan sloten zich niet bij ons aan de westerlingen, die *niet* aanzienlijk en bemiddeld zijn? Die zouden dan toch dezelfde belangen hebben als de Indiërs uit dezelfde klasse en laag? Daarvoor zou dan slechts één verklaring zijn: het rasgevoel zou de aansluiting beletten.

De groote Kloof.

De *Javabode* had deze kloof van oost en west ook gezien en zich daarover uitgesproken. Ook de *Locomotief* had de kloof zien gapen, maar niettemin heeft de *Locomotief* de ketterij weten te verkondigen, dat *geen* rassenkwestie een beweging zou kunnen doen leven. Wel, mij kwam het integendeel vóór, dat, wannéér de Indische Partij, die *niet* steunt op het rasgevoel, eens aan levendigheid zou inboeten, men er door de versterking van het rasgevoel juist nieuw leven zou *in* brengen. Maar dan zou het wel eens een gevaarlijk leven kunnen zijn.

De Indische Partij wil wegneming van rassenmiskenning en stelt zich daarvoor al weer op het eenig juiste standpunt: *de staatkundige gelijkheid der rassen*. De tegenstanders, die den mond en de pen vol hebben over het ontketenen van rassenhaat door de Partij, hebben zeer goed begrepen, dat in ons princiep der gelijkheid juist onze groote kracht school en daarom waren de aanvallen juist gericht geworden op dit beginsel van ons. Niet *wij* wenschen de rassengelijkheid tegen te gaan en daardoor den rassenhaat levendig te houden, het zijn juist die westersch geredigeerde dagbladen, de westersche meening vertolkenden, die dat wenschen, en die, uit instinctieve vrees gedreven, dat zij door een opkomst van de Indiërs hun voorrechten zullen inboeten en hun bevoorrechte plaats zullen moeten prijsgeven, zich verzetten tegen de partij en in hun nood vaak geen middel goed genoeg vinden. De Indische Partij telt onder haar leden natuurlijk in de eerste plaats Indiërs van gemengd bloed, mijn rasgenooten, dan ook vele Inlanders en Hollanders en enkele Chineezen.

En nu was het een merkwaardige zaak, te moeten opmerken, dat het de besten waren onder de Hollanders, die zich aansloten, de fijnbesnaarden en fijngevoelenden, *die* Hollanders namelijk, die de goede karaktereigenschappen van het hollandsche volk van weleer *niet* hadden verloren.

Het nationale karakter der Hollanders heeft zich allengs gewijzigd. De voornaamste karaktereigenschappen van het hollandsche volk waren thans: nuchterheid [figuurlijk en niet in letterlijken zin] practischen zin en berekening. Dat waren leelijke karaktereigenschappen die wij, Indiërs, niet bewonderen. Het kan zijn dat ik mij vergiste, maar deze egoïstische, baatzuchtige en zelfzuchtige karaktereigenschappen kwamen ons dan wel het sterkst in het oog. Het rechtsgevoel van het hollandsche volk, dat dit volk in vroegere eeuwen zoo groot en machtig gemaakt heeft, is voor een groot deel verdwenen. Dit is begrijpelijk, maar daarom nog niet vergeeflijk. Holland is een handelsstaat geworden, en onder den invloed van handel is het nationale karakter bedorven. Holland ontkomt evenmin aan dien verdervenden invloed als Venetië er aan ontkwam, dat door den handel groot werd en door den handel ten onder ging. Het ontkomt evenmin als Hamburg aan dien funesten invloed van den handel op het karakter van den mensch. Daarin echter, in die karakterachteruitgang, zag ik één van de oorzaken waarom men niet *wil* inzien, niet *kan* inziens zelf, dat de Indische Partij strijdt voor een gerechte zaak. [1]

Ik gaf hierop, meen ik, het woord aan de eventueele debaters.

Het Debat.

Volgens het verslag in de *Loc.* sprak de heer Buning aldus:

De heer De Cock Buning begon een vergissing van den heer Topee te rectificeeren en van de verspreide circulaire. Spreker was geen tegenstander van de Indische Partij, verklaarde dat ook de Semarangsche Kiesvereeniging geen vijand is van de Indische Partij. Was dit zoo, dan zou er niet zooveel overeenkomst zijn tusschen wat de motie zegt en wat de Partij wil. Spreker had het dan ook niet tegen het doel, maar tegen de middelen waarmee men dat meent te bereiken. Die zijn verkeerd en die zetten op tot rassenhaat. Dat heeft de heer Douwes Dekker in zijn rede in de Militaire Cantine niet gedaan, maar wel deden dat de heeren Van der Poel en Brunsveld van Hulten. Spreker toonde dit aan de hand van het verslag der vergadering, waaruit hij eenige aanhalingen deed. Spreker vestigde er de aandacht op, dat de sprekers op dien avond zich het eene oogenblik als Javaan beschouwden, op het ander oogenblik als Indo-Europeaan en vroeg, of zij zich geheel als inlander wenschten te beschouwen, zelf antwoor-

[1] Ik weid hierover ook in het eerstvolgende nummer van het *Tijdschrift* uit. Allicht mag ik daarnaar verwijzen.

dende dat zij dat niet zijn en dat zij behooren tot de heerschers, terwijl de inlanders dus de beheerschten zijn. Hun doel moet dan ook zijn, Javanen verder te brengen, te leiden tot zelfbestuur. Voor dat doel moeten allen samenwerken. En dit zal niet gaan door de massa's te verbroederen, want zoover zijn we nog niet; wel door toenadering tusschen en samenwerking van ons met de ontwikkelden onder de javaansche bevolking.

Spreker kwam hierop op de quaestie der overheersching door Nederland en wees er, zooals hij al in de kiesvereeniging had gedaan, opdat in andere koloniën, in de engelsche met name, de halfbloeds niet in aanmerking kunnen komen voor den Civil Service en nog sterker: dat in de Straits een engelsche dame, die bevallen moet, liefst naar Engeland terugkeert, opdat niet haar kind in Indië geboren zal worden. Dat is heel iets anders dan hier in Nederlandsch-Indië.

Wat de opmerking van den heer Topee over het telegram aan de koningin betreft, spreker merkte op dat men ook hier een verkeerde uitlegging geeft: wanneer gezegd wordt dat er Chineezen „tegenwoordig" waren, dan is dat heel iets anders dan wanneer men zegt dat de vereeniging „vertegenwoordigd" is. Dat laatste stond er en wil zeggen: dat er een afgezant is gezonden. De kiesvereeniging heeft daar direct op willen wijzen. Wat betreft het beweerde omtrent de kiesvereeniging bij haar oprichting, de heer D. D. kent de geschiedenis van deze vereeniging niet. Spreker en de heeren De Jongh en Westerveld hadden bij de oprichting van den Raad gewacht of er onder de ingezetenen hier geen streven zou zijn om tot verkiezing over te gaan. Maar niemand deed zich voor en toen hebben deze drie personen het zelf op touw gezet. En nu is het niet fair van den heer Topee om den heer Westerveld een verwijt er van te maken dat hij juist opkwam voor de kleine lieden en den grooten verweet, zich niet met de publieke zaak bezig te houden. Van den heer Brandes is gezegd, dat men niet anders van hem wist dan dat hij verstand had van suiker en koffieboonen.

Spreker herinnerde eraan, dat het pamflet van de dokters door niemand was goedgekeurd, integendeel, en dus niet als voorbeeld kan dienen van het oordeel der anderen over de Indiërs. Hij wees verder op de verandering in houding van den heer Douwes Dekker: deze schijnt begrepen te hebben, dat de door hem eerst aangenomen toon niet door den beugel kan: zijn optreden te Batavia was van geheel anderen aard dan dat te Semarang en ook nu weer is zijn houding tegenover de Europeanen heel anders. Had hij oorspronkelijk gesproken zooals hij hier nu deed, en de heeren Brunsveld van Hulten en Van der Poel niet meegenomen, dan zou hij zich de sympathie hebben verzekerd van veel Indiërs. Spreker hoopte, dat de heer Douwes Dekker nu zal erkennen dat zijn optreden van den eersten keer niet juist was.

Spreker wenschte ten slotte tegen te spreken dat hij iets tegen den heer Douwes Dekker persoonlijk had, dat was volstrekt niet het geval.

De heer De Jongh kwam nu aan het woord. Hij verklaarde, vooral te zijn gekomen om te vernemen wat de Indische Partij eigenlijk wil. Dat heeft de heer Douwes Dekker vandaag gezegd. Wat het doel betreft, in de ontwerp statuten neergelegd, spreker haalde dit aan, hij constateerde dat het maar de vraag is *hoe* men dat wil bereiken. En dat kon men vandaag ook niet vernemen. Wat de heer Douwes Dekker als doel noemt, is vaag, dat wil iedereen, iedereen wil op den duur zelfbestuur voor Indië en dat wordt in Europa ook erkend en niet tegengesproken. Maar spreker wilde vragen: wat acht de heer D. D. bereikbaar, wat billijk en wat wenschelijk? Er is een Indische Partij mogelijk, maar die moet dan voor den inlander opkomen.

En wat wil men nu voor de inlanders doen? Die moeten het doel vormen, de 30000 Indo-Europeanen en de 300.000 Chineezen verzinken in het niet bij de 32 millioen inlanders; eerst moet voor hen worden gewerkt, misschien kan dan ook iets gedaan worden voor de anderen. Spreker vroeg of nu de heer Douwes Dekker op het oogenblik de leiding wilde leggen bij een zeer kleine politieke groep, die in zich nog zeer strijdige belangen vertegenwoordigt. Wanneer men een programma gaat opmaken, wordt de Indische Partij door die tegenstrijdigheid een van vele partijen. Spreker constateerde, dat de heer Douwes Dekker het bezwaar zelf wel gevoelde; hij sprak van rassengevoel, maar noemde niet het verschil dat er bestaat tusschen den Javaan en den Indiër. Spreker eindigde met den heer Douwes Dekker deze vragen te stellen: hoe stelt men zich de algemeene gelijkstelling voor; op onderwijsgebied: welke vorming wil men en hoe wil men die; bij het grondbezit: hoe wil men dit? Spreker wees er op, dat de rassenbeweging meestal een conservatieve beweging is en dat het aan de nederlansche regeering steeds tot eer strekte, dat zij den inlander zijn grondbezit liet behouden, zoodat, wat hij ook verliest, dit hem niet door den Europeaan ontnomen kan worden. Spreker herhaalde wat hij op de vergadering van de kiesvereeniging had gezegd.

Hierop kwam aan het woord de heer Stokvis, hoofdredacteur van *De Loc.*, die even heel in 't kort zijn standpunt ook mondeling wilde toelichten ten opzichte van het voor en tegen de Indische Partij. Hij was daartoe gekomen door uitlatingen van den heer Douwes Dekker, tegenover wien hij overigens ondanks scherp beginselverschil zonder animositeit staat.

De heer Douwes Dekker heeft gezegd, dat de motie van de Semarangsche Kiesvereeniging een malle vertooning was, daarop heeft spreker in *De Loc.* geantwoord, hij kwam hier niet op terug. Maar nu zegt de heer D. D. dat het eigenlijk mal is dat een locale kiesver-

eeniging protesteert tegen een partij die zooveel meer is. Men kan dat echter ook anders zeggen en wel: dat door instelling van de gemeente, Indië het middel heeft gekregen zich politiek te ontwikkelen en wel daar, waar het voor staatkundig leven het sterkst vatbaar is. Aan dat leven nu zal D. D.'s groep ook deelnemen. Wanneer nu de kiesvereeniging er zich toe zet, een vasten basis daar voor te vormen, waarop aan het staatkundig leven kan worden deelgenomen, vroeg spreker of het dan aangaat dit een malle vertooning te noemen. Dat kan de heer D. D. niet volhouden, vooral waar hijzelf met zijn partij is begonnen bij een Bandoengsche Raadsverkiezing, zij het onder een verkeerde leuze.

Spreker vond dit goede in de partij: zij brengt beweging; wel niet een juiste beweging, maar zij geeft aanleiding tot meeninguiting, men leert zich uitspreken. En spreker prees de vrijzinnigheid van de indische regeering, die dit, ondanks het nog bestaande verbod van art. III, mogelijk maakte.

De heer D.D. heeft gezegd, dat *De Loc.* het rassenvooroordeel erkent, maar het niettemin onjuist vindt, dat de partij zich als rassenbeweging vertoont. Spreker vindt, ondanks het rassenverschil, dat men met een zóó veel geschakeerde rassenactie niets sneller bereikt dan wanneer men het verschil niet op den voorgrond stelt. Bovendien vereenigt de Indische Partij vele *in belang* sterk verschillende groepen en daardoor zal er reeds dadelijk een botsing ontstaan, zooals de keuze van de universiteit of meer onderwijs voor den Javaan al aantoonen kan

Bovendien zal op den duur niet het rassenverschil heerschen maar in de verschillende groepen zal het economisch verschil meer dan het rasverschil op den voorgrond treden en partijen doen vormen. Zoo belooft het ook in de inlandsche maatschappij te worden. Men moet volkomen practisch blijven en spreker vroeg dan ook, of de Indische Partij wel zooveel Indiërs zou trekken, wanneer allen goed betaalde betrekkingen hadden. Immers, een groot deel van de leden heeft die *thans* niet. En nu vroeg spreker: wat kunt gij op den duur voor die allen, Indiërs, Chineezen, Inlanders, in verschillende groepen bereiken? Als rassenbeweging moet de partij mislukken; zij krijgt althans geen tastbaar effect. De heer Douwes Dekker erkende dan ook zelf, dat het om de economische eischen gaat, toen hij sprak van de vrees der totoks voor het verliezen hunner baantjes, waaruit hij den strijd tegen de I. P. verklaarde. De partij gaat dan ook onder sterk onjuiste leuze, spreker wilde hier niet zeggen valsche leuze, en hij voorspelde haar wel emotie maar geen promotie. De taktiek was niet oprecht, blijft een anti-nederlandsch streven dragen. Het kan wel zijn, dat de heer D.D. respect heeft voor enkele Nederlanders, maar hij is toch tegen het nederlandsche ras, wat ook hieruit

blijkt, dat elke waardeering van Nederland afwezig is. Toch kan Nederland voor Indië nog niet worden gemist en er werken voor Indië veel Nederlanders met ontzaglijke toewijding, maar die de partij zou kunnen ontmoedigen. De heer D. D. heeft rasgevoel, maar de Nederlander ten slotte ook, en het is geen wonder, dat de heer D.D. op zijn propagandatocht een zoo groote kloof zag, hij heeft die zelf verdiept.

***

Het Standpunt der Indische Partij.

Repliek op de debatten der tegenstanders.

Een rede van anderhalf uur.

Op de debatten werd na de kleine pauze die wij gehouden hadden om uit te blazen, door mij ongeveer in dezen geest geantwoord:

Repliek op den Heer de Cock Buning.

De heer Buning had mij verweten dat de wijze der progaganda, door ons gevoerd, rassenhaat-verwekkend was. De motie van de kiesvereeniging te Semarang hield deze beschuldiging in, uitsluitend gericht aan het adres van D.D. Nu vertelt ons de heer Buning dat ik niets opruiends gezegd heb, maar wel de beide anderen, die mij vergezelden. Het ware dan wel zoo verstandig geweest, wanneer de motie genomen ware tegen de beide anderen en niet tegen mij. Die anderen zijn hier niet aanwezig. Tegen het verantwoordelijk stellen van mij voor wat zij gezegd hadden, moest ik opkomen. Men moest om te beginnen geen courantenverslag gebruiken om daarop een motie te baseeren. Dat is nu dan weer eens gebleken. De motie, waarin D.D. bij voortduring is genoemd, had derhalve eigenlijk gericht moeten zijn juist *niet* tegen D.D. Maar het is ietwat mal een motie te baseeren op een courantenverslag. Zoo'n verslag kan onjuist zijn. De verslaggever kan het verband van een en ander niet begrepen hebben. Zoo'n courantier kan door misleidende tendenzen geleid worden.

Ik weet niet eens, welke courant gebruikt is om een motie op te doen baseeren. Maar bovendien het is een verkeerde methode, de woorden van een propagandist op een goudschaaltje te leggen. Het was heel wat anders of men een debatingavond of een propaganda avond bezocht. Stel U voor, dat men de propaganda-reden elders, in Europa b.v., met zulken maatstaf mat. Ik had te Londen de propagandisten op een omgekeerde kar of op een ton zien staan. Geen mensch denkt er aan zoo één ter verantwoording te roepen over een misschien even verkeerde uitdrukking. Ik had een groote propaganda-meeting bijgewoond te München geleid door een lid van den duitschen Rijksdag en ten doel hebbende *en massa* op te zetten tot uittreding uit de kerk. Er is geen mensch geweest om daarop nu eens een motie op te stellen. De andere sprekers waren niet aanwezig. Als men hen ter

verantwoording wilde roepen, dan moest men nog wat geduld hebben, tot zij er waren.

Wat mij betreft, ik stond geheel bereid, de consequenties te dragen van mijn woorden en daden, ook op den propaganda-avond van den 18den September.

Waarom beriep de heer Buning zich niet op het officiëele verslag van den tocht? Dan ware de motie van de Sem. Kiesverg., die zoo met ons op heeft wellicht niet voorgesteld.

Op het couranten-verslag werd alweer een beroep gedaan om aan te toonen, dat kameraad Brunsveld dan eens gesproken had van Indiër en dan weer van inlander. Ik moest hier wel twijfelen aan de juistheid van het verslag, maar het deed ook niets ter zake. Wij erkennen geen onderscheid in onze staatkundige positie. Het is altijd dit verschil, dat aangehaald wordt. Men wil ons, Indiërs van gemengd bloed, zoo gaarne doen gelooven dat wij Europeanen zijn. Dat is een kunstmatig gevoel dat geen stand houdt. Wij voelen ons oosterlingen. Ons fysiek toont het al aan en onze psyche is nog veel oosterscher. Wij *zijn* geen Europeanen. Ik ga nog verder en verklaar, dat velen ook geen Europeaan *willen* zijn. De superioriteits-waan van den westerling is de groote oorzaak van de verwijdering tusschen oost en west in deze kolonie.

Ik beroep mij op een verklaring van den heer Stokvis in de *Locomotief* „dat de rasmiskenning er is en tot in de hoogste sferen". Nu vertelt heer Buning met eenig pathos, dat Holland geer kleur erkent. Hij staat in dit opzicht niet enkel tegenover ons maar ook tegenover de *Locomotief*. Het mag dan waar zijn, zooals door dezen debater gezegd, dat het in engelsche koloniën vooral zoo verschrikkelijk was gesteld met dat rasonderscheid, het gewone liedje om te verwijzen naar een ander die „nog véél erger" is, maar ik wilde daar tegenover dan toch aanvoeren, dat er in Engeland althans menschen waren zooals het parlementslid Maccallum Scott, die voor de gekleurden in het krijt kwamen.

Ik had daar bij de hand een engelsche brochure over *The Color Bar*, de kleurbarrière, ik citeerde daaruit ook een enkele passage, hoe krachtig dezelfde rassen-verguizende Engelschman tegen die verguizing optrad. Er is nog géén één hollandsch staatsman geweest, zoover mij bekend, die aldus tegen die rasmiskenning in onze koloniën was te velde getrokken. Er was ook een fabeltje uitgevonden, als de heer Buning nu toch over den *Civil Service* sprak, dat de Inlander of Chinees niet onder een kleurling wilde staan. Dat fabeltje is bedacht om vooral engelschen geest in het bestuurskorps te houden, dezelfde tendenz, die hier zich in den laatsten tijd heeft kenbaar gemaakt om den niet-Hollander uit het bestuur te weren. Dat fabeltje was door een motie, genomen op een reuzenvergadering in de Straits,

onder leiding van den bekwamen Dr. Lim Boen Keng, verklaard *to be a lie*, een leugen te zijn.

De heer Buning is ook nog over kleinigheden gevallen. Hij ziet een verschil tusschen „vertegenwoordigd" en „tegenwoordig" te zijn en hij roept triomfantelijk uit „dat de Tiong Hoa Hwee Kwan hier dus niet vertegenwoordigd was". Ik begrijp niet dat de menschen, die verklaren„ vóór de Partij" te zijn, er op staan te loeren waar ze eigenlijk een foutje van zoo geringe beteekenis kunnen vinden. Dat ten eerste, maar ik verzoek den heer Buning thans nadrukkelijk er nota van te nemen dat de Tiong Hoa Hwee Kwan te Cheribon *vertegenwoordigd is geweest* en ik hoop dat hij deze categorische verklaring nu eens niet zal wantrouwen, *(de heer Buning knikt hierop.)* Er is een officiëele correspondentie over gevoerd en nu mag de heer Buning weer veilig naar zijn chineesche kliënten gaan om een stukje te doen plaatsen in de bladen, dat de T.H.H.K. „niet" vertegenwoordigd was.

De heer Buning heeft bij herhaling nu verklaard, dat onze propaganda niet goed is. Het is jammer dat hij in gebreke is gebleven te vertellen hoe die propaganda dan *wel* had moeten zijn. Van mij werd gezegd dat ik de Indiërs door en door kende en dat ik ze daarom heb kunnen schenken den geestdrift, die noodig is voor een zaak als de onze. Nu is dat geen verdienste. Ik heb slechts mijzelf te kennen om den Indiër te kennen.

De heer Stokvis heeft hier verder daarnet hulde gebracht aan de energie aan onzen kant en aan de talentvolle organisatie, waarvan ik nu eens een deel der eer voor mij wil opeischen. Maar dan vraag ik of ik, den Indiër door en door kennende, misschien *geen* gebruik had moeten maken van die wetenschap, om van den heer Buning misschien lof in te oogsten over de wijze onzer propaganda. Had de partij misschien *niet* talentvol moeten zijn georganiseerd?

De heer Buning zegt ook, dat ik te Batavia heel anders heb gesproken.

Ik vraag: hoe weet hij dat? Ik heb niet anders gesproken te Batavia als den eersten avond hier te Semarang en de heer Buning zegt zelf, dat ik niets heb gezegd, waarover ik ter verantwoording moet worden geroepen.

Hij zegt, dat ik ook hier van avond welwillend ben geweest. Ik vind dat heel welwillend van den heer Buning. Ik vraag me af, waar ik nu eigenlijk het meest onwelwillend ben geweest en dan moet ik antwoorden: „vanavond." De heer Buning eindigde te verklaren, dat hij in mij vertrouwen zou stellen, wanneer ik maar wilde erkennen dat ik vroeger een fout heb gemaakt. Het spijt mij, dat ik het vertrouwen van den heer Buning zal moeten missen, want zoo iets kan ik niet erkennen, omdat ik mij niet bewust ben die fout te hebben gemaakt.

Repliek op den Heer De Jongh.

Daarop ging ik over tot het beantwoorden van den heer De Jongh.

Wij hadden ook hier weer gehoord, dat de heer De Jongh in het geheel geen vijand was van de Indische Partij, en de debater is zoo vriendelijk geweest ons te verzekeren dat hij, nu hij het doel had gehoord van de Partij, hij daar zeker geen bezwaar tegen had. Nu had een goed verstaander op de eerste vergadering, door ons te Semarang gehouden, niet behoeven te twijfelen aan het doel der Indische Partij. Het was daar met andere woorden evenzeer gezegd. Hadde de heer De Jongh derhalve goed begrepen en verstaan, dan zou hij wellicht thans niet in debat zijn getreden, want ook het andere gedeelte van zijn rede steunt op deze misvatting. Maar, zegt de heer De Jongh, het doel is niet de hoofdzaak. De hoofdzaak zijn de middelen, en die middelen wil hij nog gaarne nader uiteengezet zien. De heer Die Jongh hoort in het algemeen niet goed, naar het wel schijnt. Ik heb toch in het begin van den avond gezegd, dat ik doel en middelen wel even wilde aangeven, zooals die ons schematisch thans en nog niet programmatisch voor den geest staan, maar dat ik, daarover, om de moeilijkheid van de opstelling, nu nog niet in zoo diepgaande beschouwing wilde treden. Toch zal ik trachten dezen debater tegemoet te komen.

Hij zegt: Ieder is er tegenwoordig van overtuigd dat Indië zelfstandig moet worden. Ik heb nu hierop iemand tegen den heer De Jongh uit te spelen, dien hij niet zoo dadelijk zal kunnen wraken. Die iemand is namelijk professor Kern. (Hierop las ik een passage voor van een door prof. Kern geschreven verwijt aan een groot deel der natie, dat zij zich zoo verzetten tegen de Idee van Indië's zelfstandigheid.)

De bebater vraagt verder, welk aandeel in het bestuur door ons werd opgeëischt. Ik heb gezegd, het grootst mogelijke aandeel. De heer Jongh wil preciseeren, meer details. Ik geloof dat ik ruimer en vooral ook duidelijker ben, wanneer ik herhaal: het grootst mogelijke aandeel

Nu zegt de debater dat wij ons doel alleen zullen bereiken door den Javaan te ontwikkelen. Alweder schijnt de heer De Jongh niet bizonder scherp te hebben toegeluisterd, want de Indische Partij wil de ontwikkeling van de Javanen met alle middelen steunen en bevorderen. Dan is mij gevraagd of ik de leiding van de koloniale politiek *nu* in handen zou willen zien gelegd van een kleine groep *Europeanen*. Dat is een ietwat naieve vraag. Neen, zeker wensch ik dat niet, dan kwamen wij van den regen in den drup. Maar er moest op gewerkt worden de koloniale politiek in handen te geven van het geheele volk, en dat gebeurde thans niet. De debater houdt met hardnekkigheid vol de scheiding tusschen ons Indiërs, en wij wenschen er juist naar te streven die kloof te doen verdwijnen. Op deze manier doorpratende, blijven wij altijd in een cirkeltje. De heer De Jongh

wil eenvoudig geen geloof schenken aan wat hij hoort. Maar volgt zijn eigen idee. Gij zijt Europeanen, zegt hij tot ons, Indiërs van gemengd bloed, en *dus* staat gij tegenover de inlanders. Als wij nu zeggen: wij zijn geen Europeanen en wij voelen, dat wij onze aansluiting moeten zoeken bij de inlandsche bevolking, waarmede wij door banden van het bloed zijn verbonden en omdat het recht aan hun zijde is, dan schudt de heer De Jongh het hoofd en zegt: en toch zijn jullie Europeanen. Dat wordt onvruchtbaar gespeel.

De heer De Jongh komt dan ook te spreken over ons verlangen om beter en uitgebreider onderwijs. En hij zegt weer, dat een universiteit ondemocratisch is en alleen ten goede zou komen aan een kleine groep van ingezetenen. Nu zeg ik alweer: wij vragen onze onderwijs-hervorming v o o r i e d e r e e n. Wij dringen aan op unificatie van onderwijs. Er moet geen onderwijs zijn voor Europeanen, voor Chineezen en voor Inlanders. Er moet onderwijs zijn voor een ieder en wanneer de voorbereidende scholen voor het hooger onderwijs inderdaad daar zijn, zal de universiteit een instituut worden voor een ieder, voor de geestelijke élite van een volk van dertig millioen. De heer De Jongh meent toch waarachtig niet dat de hollandsche natie van 6 millioen inwoners in staat zijn zal om de intellectueele krachten te leveren voor de behoeften van een volk van dertig millioen, verspreid over een gebied, nog in veel ongunstiger verhouding grooter dan het gebied van Holland? Men zegt altijd met een vervelende herhaling: De universiteit moet groeien. Maar zij *doet* niet anders dan groeien. Telkens wanneer weer meer menschen overtuigd zijn van de noodzakelijkheid van een universiteit voor Indië, groeit zij.

Maar neen: telkens heet het „o, het streven is heel goed maar, ziet ge, die universiteit, die moet groeien". Wij wenschen die hooge school er toch niet voor vandaag of morgen? En meent de heer De Jongh niet, dat als we er *nu* niet mee beginnen, over vijftien jaar ons nog steeds zal worden voorgehouden: „De universiteit moet groeien" en de debater zegt: moet dan het lager onderwijs nu maar rusten voor dat hooger? En ik diende toch te weten, dat de indische begrooting geen speling laat voor die wenschen op hooger onderwijs. Ik antwoord daarop: Het lager onderwijs laten rusten? Wel verre van dien! Dat moet zoo algemeen mogelijk gemaakt worden. Kan het dan niet samengaan met de ontwikkeling van ons hooger, exact onderwijs? Neen, zegt debater, want er is geen geld. Maar dat is tegenover ons geen argument. Dat voelt de baterook wel. Ik weet er niets van of er geen geld is.

Als wij zelf te beschikken hadden over de besteding van Indië's geld, dan zou het er allicht wèl zijn. De Fillippijnen besteden *wel* een kwart van de geheele begrooting aan onderwijs en over een korten tijd zullen wij bij de Fillippijnen wel een goed eind ten achter zijn.

Ik ben over deze onderwijskwestie zeer uitvoerig geweest. Ik deelde mede dat ik het koloniale onderwijs in Algerië had bestudeerd en bevonden had, dat de Franschen in dit opzicht de Hollanders de baas waren. Ik had de kwestie besproken met professoren, zoo in binnen- als buitenland.

Ik meen ruim afdoende bestreden te hebben, de vrees van den heer De Jongh, dat wij hier noch de leerlingen noch de professoren zouden vinden voor het hoogere onderwijs, waarnaar wij verlangen. En ook wat de plaatsing van gestudeerden betrof, heb ik, dunkt mij, toch wel het grootste gedeelte van de hoorders voor mij, wanneer ik volhoud dat Indië nog wel duizenden en duizenden dokters, ingenieurs, geologen, botanisten, juristen etc. kan gebruiken.

Van het kiezen tusschen Javanen en Europeanen ten aanzien van het onderwijs, wat de heer De Jongh mij wil laten doen, is dus geen sprake. Als hij zegt, dat de inlander nu al mee betaalt aan het europeesche onderwijs, dan is dat alleen een mooi bewijs van de ethische politiek. Wij willen *niet* kiezen. De *regeering* wil dat wij en altijd zullen kiezen. De regeering regeert naar het stelsel der verdeeling en der verdeeldheid. Wij echter willen aansluiten en daarom, van dit beginsel uitgaande, valt het gebod: „kiezen," ons door den heer De Jongh voorgehouden.

Over rasverschil, zegt de heer De Jongh, valt ten slotte niet te debatteeren. Maar hij doet het toch en uitvoerig. Hij ontkent niet, dat er rasmiskenning is, en daarmee zegt hij een verstandig woord. Maar hij ontkent, dat er een systematische rasontkenning plaats heeft. Ik moet dat bewijzen, zegt hij. Wel, ook goed. (Ik heb hierop een drietal bewijzen van algemeene en systematische rasmiskenning gegeven; mij dacht, dat dit voldoende was.

Ten slotte vraagt de heer De Jongh een categorisch antwoord op deze drie vragen: Hoe ik mij de algeheele rasgelijkstelling denk, hoe dat moet met onderwijs, wat namelijk den voorrang hebben zal, en hoe het geregeld worden zal. Het komt mij voor, dat ik op de beide eerste vragen nu waarlijk wel uitvoerig heb geantwoord. Wat het grondbezit betreft, ja dat is een uiterst moeilijke kwestie. De debater zegt nu wel, dat er een eerezuil dient opgezet voor de nederlandsche regeering dat ze den grond heeft gelaten aan de oorspronkelijke bevolking, maar ik behoor óók tot die oorspronkelijke bewoners, en dan, wat er van die eerezuil te denken is geeft de heer De Jongh al zelf aan. Hij zegt „dat er zeker wel eens hongersnood kan zijn, maar de inlander kan dan toch honger lijden in zijn *eigen* woning"!

De *Loc.* zet een beetje klakkeloos in haar verslag:
„Op de vragen van den heer De Jongh antwoordde spreker niet."
Dat deed ik *wel*. De avond is blijkbaar óók voor den verslaggever zeer vermoeiend geweest. D. D.

Die kwestie van het grondbezit is inderdaad, om te herhalen, een moeilijke kwestie, maar daarom niet onoplosbaar. En naar een oplossing zoeken wij. Het is een merkwaardige zaak, in elk geval, dat ik overal ter wereld, in Canada en Australië zelfs te geef, grond kan krijgen, *behalve in mijn geboorteland.*

*
* *

Beginsel tegenover Beginsel.

Het standpunt van de „Locomotief" tegenover de Partij.

Critiek waarvan te leeren valt. [1])

Na mijn antwoord aan den heer De Jongh heb ik den heer Stokvis te woord gestaan.

Repliek op den Heer Stokvis.

Ik begon met de verzekering, dat het mij buitengewoon aangenaam was geweest, dezen debater te hebben mogen aanhooren. Hier was een princiep ontwikkeld, en al stond dat beginsel tegenover het mijne, niettemin kan zulk debat leerzaam zijn. Het praten over detailpunten geeft meer gelegenheid tot vernuftsontplooiïng, zooals bij de vorige sprekers; leerzaam voor een overtuigd tegenstander, die over zulke bedingen dan toch ook wel zal hebben nagedacht, waren dergelijke besprekingen niet. De heer Stokvis heeft zijn beginsel onderlijnd en nu had ik dadelijk te verklaren, dat ik het op verscheidene punten met hem eens was. Dat was geen wonder; *Expres* en *Locomotief* hadden elkander over het algemeen weinig ontloopen. Alleen ging uit den aard der zaak de *Expres* wat harder dan de *Locomotief*

De heer Stokvis had het eerst gehad over de gewraakte zinsnede omtrent de malle vertooning der Semarangsche Kiesvereeniging. Maar ik bleef de actie, gebaseerd op een krantenverslag en zich uitende in een motie die zich tegensprak, onbekend met het doel, gelijk nu van avond uit de woorden van den vorigen debater, den voorsteller der motie vernomen is, een malle vertooning achten. Daarover nu maar niet verder. De heer Stokvis vindt die vertooning niet mal, ik wel.

Dan zegt de heer Stokvis, dat de beweging der Indische Partij reeds bij de verkiezingen te Bandoeng begonnen is. Nu is dat waar

[1]) Wat dit betreft, verwijs ik graag naar een serie artikelen, door mijn vriend Zaalberg thans in het *Bataviaasch Nieuwsblad* geschreven. De serie is nog niet afgeloopen, maar de wijze waarop deze critiek, en één die er waarlijk „geen doekjes om windt" wordt opgezet, is mij thans reeds een teeken, dat wij daar van leeren kunnen. Dat heeft waarde. Ik wacht het slot dezer artikelen af om er op te antwoorden. Maar ik beveel ze gaarne ter lezing aan.

en niet waar. De beweging der Partij is namelijk al veel eerder begonnen, maar de verkiezingen te Bandoeng waren geen rechtstreeksche uiting der beweging.

Het was daar veel meer een experiment, of wij de Indiërs zouden kunnen brengen onder een leuze. Wanneer dat gelukt zou zijn, dan hadden wij een richtsnoer, ongeveer althans, hoe verder te handelen met de organisatie van den Indiër. De verkiezing te Bandoeng is door de *Locomotief* genoemd een rassenverkiezing. Dat is door de *Expres* reeds tegengesproken. Blijkbaar heeft die tegenspraak den heer Stokvis niet kunnen overtuigen.

Een geheel onnoodige verklaring van den heer Stokvis is die dat hem geen animositeit beheerscht tegenover onze partij of tegenover mij persoonlijk. Wij zijn er allen van overtuigd, dat die animositeit niet bestaat, evenzeer als wij bij herhaling hebben blijk gegeven dat wij de critiek van de *Locomotief* naar waarde hebben geschat. Wij zelf vrágen om critiek, als die gezond is, en als men daarvan lééren kan. En dat kunnen wij uit de critiek van de *Loc.* tot dusverre wel. Ook wat wij hedenavond gehoord hebben van den heer Stokvis, bevestigt ons in de meening dat wij hier te maken hebben met een eerlijk tegenstander, en er zou ons inderdaad veel aan gelegen zijn, wanneer wij er een even overtuigd medestander van kunnen maken, Erkentelijk en zeer erkentelijk zijn wij voor de verklaring van den heer Stokvis, dat onze beweging getuigenis aflegt van energie en van een talentvolle organisatie. Hij waardeert het goede in onze beweging, die hier staatkundig leven brengt, meeningsverschil uitlokt en krachtig vooruitstrevend is, al is de wijze waarop de beweging geleid wordt, niet *zijn* wijze. Hij prijst echter de regeering ten onrechte voor haar vermeende liberaliteit in het toestaan van het houden dezer vergaderingen. De regeering kan wel moeilijk anders. Zij heeft toegegeven aan den drang van omstandigheden en daarvoor behoeft haar geen dank te worden gebracht.

Nu houdt de heer Stokvis vol, dat een beweging verkeerd is als zij steunt op het rasgevoel. De Indische Partij steunt *niet* op het rasgevoel, maar deed zij dat, dan zou weldra blijken *hoe* krachtig zij zich zou kunnen uiten. Ik sta in dit opzicht derhalve niet naast den debater. Er zijn groepen van zeer verschillend ras, roept de debater uit. Zeer zeker, maar er is hier ten slotte slechts de groote kloof van oost en west, zoo als bij herhaling uiteengezet. Het belangenverschil is toch niet te groepeeren naar de rassen? De debater zegt dan als voorbeeld te wijzen op den wensch naar een universiteit. Dat is het ideaal van één groep meent hij, maar niet van de anderen. Nu is dat oogenschijnlijk zoo, inderdaad, maar als wij hebben een gelijkstelling van alle rassen op onderwijsgebied, dan is dat ideaal een ideaal voor alle rassen. De heer Stokvis houdt dan ook vol, dat

niet het rasverschil maar het economisch verschil partij maakt en hij vraagt, of ik het niet met hem eens ben, dat, wanneer allen in een economische positie verkeerden, het aantal partijgenooten veel kleiner zou zijn dan ik thans voor mij zie. Hierin ligt in de eerste plaats een erkenning van onze achterstelling. Wij verkeeren dus *niet* in de positie, waarop wij als mensch recht hebben. Dat teeken ik even aan, maar dan ook is het in strijd met de meening van den debater, dat wij steunen op rasgevoel. Dat is toch duidelijk! Wie zal *ontkennen*, dat de economische problemen hun invloed doen gelden?

Maar er zijn ook nog andere motoren, die ons drijven. Het rechtsgevoel is gekwetst, de hoop op de toekomst is teleurgesteld. Ik geloof ook wel zeer zeker, dat in de toekomst de economische belangen ons in groepen zullen verdeelen maar die groepsverdeeling zal *niet* gaan naar de rassen. Dat moet toch ook duidelijk zijn! Wat kunt gij samen in gelijkheid bereiken? vraagt de heer Stokvis. Hier zit een principieel verschil tusschen ons. Ik denk mij de staatkundige en maatschappelijke gelijkheid der rassen, die niets te maken heeft of althans weinig, met de gelijkheid der economische belangen. De debater schijnt te meenen, dat de gelijkheid der belangen *wel* tred houdt met de groepeering der rassen. Nu zegt hij, dat ik verzekerd heb, dat de totok ons *daarom* niet gezind is, wijl hij ons vreest om de concurrentie, ergo de economische strijd. Maar dan heeft hij mij niet goed begrepen. Ik heb aangehaald, dat men mij dat heeft *toegevoerd* waarop ik juist verzekerd heb dat ik voor mij een andere oorzaak had gevonden, en dat zelfs de onaanzienlijke en onbemiddelde blanke zich van ons af houdt. . . . uit rasgevoel, terwijl in die Europeanen, die zich bij ons aansluiten, het gevoel voor *recht* een hooge taal voert. Ik ga zoo ver te verklaren, dat ten slotte, als ieder het naar den zin heeft, in welk opzicht ook, elke partijgroepeering overbodig is.

De heer Stokvis zegt voorts, dat hij niet spreken wil van een valsche leuze, omdat hij in onze goede trouw gelooft. Nu herinner ik mij echter, dat er in de *Loc.*, nog zoo lang geleden niet, een artikeltje heeft gestaan over onze partij, getiteld: „Onder valsche Leuze". In dit opzicht hebben we de *Loc.* dus al gewonnen en dat doet ons genoegen. Maar hij vindt mijn taktiek niet oprecht, omdat de propaganda anti-nederlandsch is geweest. Hier maakt de debater een groote vergissing. Ik ben uit den aard tegen elk koloniaal kapitalistisch-imperialistisch gezag, om het even, of dat een duitsch, engelsch of hollandsch gezag ware. Wij mogen in de propaganda derhalve anti-*moederlandsch* zijn geweest, het was daarom nog niet te begrijpen als een anti-*hollandsch* of anti-Hollander gevoel. Daarin schuilt een groot onderscheid. Wij staan *boven* het rasgevoel in onze beweging, ik zal mij toch ook niet keeren tegen mijn vader? En nu, omtrent die propaganda—die is *niet* anti-hollandsch geweest, dat blijf ik ontken-

nen. Slechts *dezen* avond heb ik blijk gegeven van een anti-nederlandsch gevoel, als men dat zoo noemen wil, door mijn oordeel uit te spreken over het nederlandsche karakter, dat ik *niet* heb kunnen roemen.

Ten slotte heeft de heer Stokvis gezegd, dat hij er ganschelijk niet over verwonderd was, dat ik op onze reis de kloof tusschen oost en west zoo heb zien gapen; ik zou immers zelf hebben medegeholpen aan het uitdiepen van die kloof. Nu kan ik dat niet inzien, daar blijf ik bij, maar ik vraag hier, waar wij nu van avond uit den treure hebben gehoord, dat de Hollander *geen* kleur erkent en *geen* rasmiskenning kent, hoe het dan mogelijk is dat, zooals deze debater doet begrijpen, ook het rasgevoel van den Hollander mij de verdieping van die kloof in de hand heeft gewerkt?

Dupliek.

Ik wilde verder nog wel gelegenheid geven tot dupliek, maar ik verzocht den sprekers vooral buitengewoon kort te zijn en werkelijk zakelijk te blijven.

Ik wees er op, dat het thans reeds bij half twee was, dat de aanwezigen een zware taak achter zich hadden, die „indolenten", die nu toch nog wilden dóórvergaderen, al ware het tot vijf uur 's morgens, dat ik zelf van heden morgen vijf uur op de been was, een reis van twaalf uur achter den rug had en dat ik den volgenden morgen nog verder wenschte te gaan, met de eerste tram naar Kendal. Of de sprekers met een en ander rekening wilden houden?

De heer Stokvis ging heen. De heeren De Cock Buning en De Jongh, die na het ruime half uur, hun gegund, toch nog vijf minuten wilden spreken, kwamen weer aan het woord; elk nam meer dan den vastgestelden tijd.

De heer De Jongh stelde een motie voor, opgemaakt vóór deze vergadering en niet *to the point*. De vergadering wenschte geen stemming, ik dupliceerde even, waarna gepauzeerd werd voor tien minuten en de ledenvergadering een aanvang nam. Over drieën was deze afgeloopen.

Den volgenden morgen te vijf uur maakten velen onzer „indolente" kameraden zich al weder op voor een reis naar Kendal, van waar wij eerst in den namiddag tegen zessen terugkeerden.

E. F. E. DOUWES DEKKER.

INDIERS

Abonneert U op

„DE EXPRES"

gevestigd te Bandoeng. Dit is het eenigste blad in Indië, dat U voorlicht, *zooals U voorgelicht dient te worden.*

Dit blad behartigt in het bijzonder Uwe belangen en die van Indië.

De abonnementsprijs bedraagt slechts f 1.— (een gulden) 's maands.

Afdeeling Semarang van de Indische Partij.

LEEST:

IN

„DE EXPRESS"

de Zaterdagsche Artikelenreeks:

DE INDIËR

Rassenpsychologisch, Politisch,
Sociologisch,

DOOR

E. F. E. DOUWES DEKKER

DE EXPRESS, ALGEMEEN DAGBLAD,
KOST SLECHTS f 1.— PER MAAND.